

desnega kraja dno visi proti jami. V sredi je hodišče, 2 metra široko, katero gnojišče prav za prav deli v dva razdelka; zadek pri *d* je pokrit jarek kanal, zidan z opeko, iz hleva napeljan v gnojniščno jamo, njegovo dno je pomosteno (s tlakom), gnojnična jama obzidana, in gnojišče ob treh stranéh, namreč zadek, na levo in desno obzidano z nizkim zidom iz kamena ali opeke, spredej pa jarek (graben), ki odpeljava dežnico.

Podoba 2.

kaže prerez po dolgosti zadek, in

Podoba 3.

poprečni prerez v sredi.

Drugi izgled.

Podoba 4.

Ako se ti gnojišče, napravljeno po prvem izgledu, ne zdi ugodno, lahko si izbereš drugi izgled in gnojišče narediš po podobi 4.

Ona pred oči stavi črtež v štirjaku (kvadratu). Zemlja se izkoplje tako, da dno od vseh štirih strani proti sredi visi 6 centimetrov na meter; v sredi pa je štirjaška ali okrogla gnojnična jama z gnojnično pumpo, okoli 1 štirjaški meter velika; od ene strani je pokrit jarek (kanal) *c* iz hleva napeljan v gnojnično jamo. Krog gnojišča (*a*, *b*) je jarek (graben), da odpeljuje dežnico. Dno je pomosteno s tlakom, gnojnična jama zidana.

Podoba 5.

kaže poprečni prerez tega gnojišča.

Gnoj se najprej navozi na prvi, potem na drugi in potem na tretji razdelek. Med tem, ko se gnoj vozi na četrti razdelek, rabi se oni, ki je na prvem razdelku in tako en oddelek vedno prazen ostane.

V obojem izglednem gnojišču v gnojnični jami stoji lahko prenosljiva pumpa, s katero se gnojnica kviško goni, da se ž njo ali poliva gnojni kup (to se dá storiti tudi z napeljanimi žlebovi) ali da se, kar je je odveč, izvleče v gnojnične sode, v katerih se koj izvozi.

Gnoj ki se v nizkih tružicah izvozi iz hleva, mora se lega na lego 2 metra visoko skrbno razgrneti in dobro potlačiti. Med lege 30 centimetrov visoke naj se natrese zemlje za dlan na debelo, ker se ne le ž njo zvežejo hlapljive snovi, ampak se tudi nerazvezljivi delci zemlje razvežejo in postanejo mineraličen gnoj.

Kjer je mavec (gipš) po ceni dobiti, kakor na pr. na Gorenjskem, ondi je velike koristi, če se gnoj nekoliko potrese ž njim, ker veže (pridrži) amonijak, jako važen živež rastlinam, čegar hlapenje se razodeva po skelečem svojem duhu (smradu). Neprecenljive koristi je mavec tudi, če se potresa v smrdljivih hlevih.

Ce hočeš, da ti iz gnojnične jame ne uide prav nič tečnega gnojila, treba je, da od časa do časa va-njo vržeš nekoliko ali v prah stolčenega mavca ali stanjšane žepene kisline ali železnega (zelenega) vitrijola.

Sklep.

Naj odgovorimo še na to-le vprašanje: „Ali naj se konjski in goveji gnoj vkupaj mečeta na gnojišče, ali vsak na poseben kup?“

Predno damo odgovor na to vprašanje, naj nekoliko povemo o lastnostih živalskega gnoja.

Konjski gnoj se izmed vseh najrajsi razveže, daje največ gorkote, ter ima v sebi mnogo amonijaka, zato

je dober zlasti za mrzlo in trdo zemljo; žitnim plemenom, zlasti v rahli zemlji in celó sam pa je škodljiv.

Goveji gnoj se le počasi razvezuje, daje malo amonijaka in gorkote, ima izmed vseh gnojev največ vlage (mokrote) v sebi ter je po vseh skušnjah rastlinam in trtam najkoristnejši.

— Svinjski gnoj razvezuje se le jako počasi ter ne daje niti mnogo gorkote niti ima mnogo amonijaka v sebi.

Ovčji in kozji gnoj ima izmed vseh gnojev v sebi največ amonijaka, zato je najbolje, da se ž njim gnoji takim rastlinam, ki za uspešno rast potrebujejo mnogo gnjlca, na pr. korenstvo, okopavine sploh in oljnate rastline.

V oziru rabe gnoja je pred vsem gledati na to, kakošna je zemlja, ki se ima gnojiti.

Kmetovalec, ki ima v svojih njivah in senožetih različno zemljo, lahko in težko, mora na vsak način konjski gnoj ločiti od govejega ter na njive s težko, trdo, mrzlo zemljo izvoziti več vročega konjskega gnoja, govejega pa na lahko, rahlo in peščeno zemljo. Kmetovalcu pa, ki ima na svojem polji enako zemljo, toraj ali samo težko ali samo lahko, ne ostane nič drugega, kakor da ves gnoj zmeša. Toda on mora, ako hoče, da zboljša svojo zemljo — in to morda hoče vsak kmetovalec — z gnojem ravnati tako, da se tudi prileže zemlji.

On, ki ima na pr. samo težak svet, mora si pre-skrbeti bolj rahlega slamnatega gnoja, toraj ne sme skopovati z nastilom, ter ne pustiti, da bi mu gnoj na gnojišču ležal dotlé, da se mu popolnoma zmasti. Kdor pa mora samo z rahlo zemljo ukvarjati se, ta najboljši stori, ako pusti, da se mu gnoj prav zmasti.

Gnoj na njive vozi ravno pred oranjem. Cele tedne ali celó čez zimo in še celó v majhnih kupččkih gnoj pustiti ležati na njivi je velika napaka. Če so gospodarske razmere take, da mora gnoj prej izvožen biti na njivo, izvozi ga na velik kup, katerega pa potem na debelo pokrij z zemljo.

Gnoj 5 do 8 centimetrov globoko podoravaj ter skrbi, da ti ves pride v zemljo. Gnoj, ki povsod gleda iz zemlje, ali sem ter tje leži na rahli prsti, priča je slabega gospodarstva in zanikernega kmetovalca.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

9.

V mošeji kahirski.

Po nekaterih muhamedanskih deželah ne smé noben nemuhamedanec stopiti v poglobitniše mošeje, in gorjé njemu, ki bi se predrznil; celó smrtna kazen je zadela svoje dni takega predrznika. O Egiptu to ne veljá danes več. V Kahiri more tujec brez strahu, sitnosti in over iti v slehrno mošejo, kajti Mehemed-Ali bil bi svoje dni zeló ostro kaznoval slehrnega moslema, ki bi se bil predrznil Franku, to je. Evropejcu, braniti vstop, ali ga, kakor si bodi, žaliti. S tem je ovrta sicer zunanji fanatizem, ali notranji gnjev še vedno tli v starih moslemih. Pravoverni moslemi pisano pogledujejo franka, če tudi po orijentalško opravljenega, kedar stopi v mošejo, in si jo ogleduje. Dosti potov se primeri, da ta ali oni starček zvije svojo plahto, in gré ven s tako nejevoljo, da se mu oči kar svetijo.

Mi pa se ne bojimo srditih moslemov. Petek je, danes imajo Muhamedanci službo božjo, toraj stopimo v mošejo. Tihota kraljuje v svetišču, poldne je in ura

molitve. Samo odraščeni možaki so prišli k službi božji. Vsak pravovernik izzuje čevlje pred mošejo, vzame jih v levico, in preden vstopi, postavi desno nogo na prag. Kedar je vstopil, spusti se naravnost k vodojemu, da se umije, kakor koran veleva. Od tam gré na svoje mesto; čevlje, sabljo in ostalo orožje položi pred-se na razgrnjeno plahto in začne po tistem moliti.

Služabnik mošejin, muraki nazivan, glasno obmoli zapovedano molitev, in drugi služabniki, muballigi nazivani, ponové jo z zategnjenim glasom. Na to stopi katib, to je eden onih dveh imamov, ki sta nastavljena za bogoslužna opravila na mošeji, z lesenim mečem na leco v spomin, da je bila dežela z mečem v roki osvojena. Najpreje opominja poslušalce, naj mirujejo med službo božjo, in se pobožno zadržé, potem postavi meč na špico in začne govoriti verzovan govor. Taki govori za vse petke v letu so zbrani v posebni knjigi. Mi smo poslušali govor na prvi petek v letu. Govornik je najpreje poslavljaj boga in preroka, potem je govoril o begočem času, in naposled je opominjal zbrane, naj vsak modro obrača novo leto, pa tudi dohití naj in nadomestí, kar je bil zamudil dobrih del v starem letu. Posebno je poudarjal zapovedani post in miloščinjo. Po vsem tem je glasno zaklical: „Ponižno prosimo gospoda!“ vsedel se, in začel tiho moliti sam za-se. Tudi verniki so začeli tiho moliti, in z obema rokama so si zakrili obraz.

„Amen, amen! o gospod vseh stvari!“ oglasil se je muballig čez nekaj časa. Katib se je z novega vzdignil in je pričel drugi govor. Prosil je boga, naj bi se islam bolj in bolj razširjal, častil in preslavljaj je preroka, molil je za sultana, in naposled je opominjal vernike na pobožnost. Poleti se moli tudi za blagodejno navodenje dežele. Tako je bila služba božja pri kraju. Sedaj so se vzdignili premožniši moslemi, da so zadostili glavni zapovedi korana, začeli so deliti miloščinjo pri vratih čakajočim ubožcem.

Vsaka mošeja ima načelnika, ki oskrbuje njena zemljišča, hiše in drugo. On nastavlja in plačuje tudi duhovščino. Na vsaki veči mošeji sta nastavljena dva duhovnika, eden mora pridigovati ob petkih, eden pa vsak dan obmoliti zapovedane molitve zbranim vernikom, ako jih kaj pride ali ne. Muhamedanstvo nima stalne duhovščine, in zato morajo katibi tudi še postranska dela delati, da morejo pošteno živeti. Tudi more načelnik, kedar se mu poljubi, odsloviti duhovnike in si novih poiskati. Pri vsaki mošeji je po več muezzinov, to je, molitvenih klicarjev pa čuvajev, navadno jih je po toliko, po kolikor ima mošeja minaretov in vhodov. Še drugi služabniki pa tla snažijo, plahte razgrinjajo, svetilke nažigajo in vode v vodojeme donašajo. Velike mošeje so celi dan odprte, male navadno samo dopoldne. Ob deževnem vremenu pa jih zapró, da se tla in plahte ne omažejo. Popoldne prihajajo v mošeje postopači; tu se zgovarjajo, lenarijo, spé, pa tudi šivajo in druga temu slična dela delajo. Petek moslemu ni dan počitka, kakor nam nedelja, moslem gré po svojih navadnih opravkih razun opoldne, ko je šel v mošejo obmoliti zapovedano molitev.

Pri večih mošejah so tudi učilišča; učenci le nekaj malega plačujejo za stanovanje, obleko in hrano. Pri mošeji El-Asra v Kahiri je navadno do tri sto slepcev, ki so skoraj vsi silni fanatiki.

O muhamedanskih praznikih, vzlasti o devetdnev-nem prazniku rojstva prerokovega, skazujejo se drviši, to je, menihi muhamedanski. Z zastavami hodijo v procesije, plešejo svoje plese, tulijo in se naposled tako zamaknejo, da je groza gledati jih. „Ni ga boga razen Allaha!“ vpijejo toliko časa, da se do cela izvpijejo, ter vsi iztrujeni po tleh pocepajo. Potem nastopijo novi,

čili, in ponavljajo, kar so poprejni uganjali. Ta praznik se sklene s čudnim obredom, „dozeh“ nazivanim. Šejk Saadieških dervišev se podá k El Bekoju, najvišemu dervišu egipških dervišev. Po potu se naležejo premnogi derviši pa drugi ljudje, ki hočejo biti tudi pobožni, naležejo se tako, da v tla gledajo in prednik se dotika z nogama glave za seboj ležečega. Šejk na konju, ki sta ga vodila dva strežaja, jezdi po teh živih tleh. Vsak je dvakrat pritisnjen od konja. Večina poskače nepoškodovana po koncu, in veselo stopa za šejkom. Kdor pa je bil zeló ali celó nevarno pohojen, dobí po vrhu še psovko, da je poprejšnji dan slabo obmolil zapovedane molitve. Včasih je bila tudi še ta grda, ostudna navada, da je po dokončanem dozeu eden dervišev hrustal žive kače. Dan danes tega ni več. Menda je prišlo iz „mode“. Samo kačji zaklinjači egipški še uganjajo časih take nagnjusnosti.

Neka Kranjica je več let služila v Egiptu, in je tudi videla gori omenjeno ježo po ljudeh. Vrnivši se domu je pripovedovala v dotičnih krogih po Ljubljani, kaj je videla na tujem. No, ali so se spogledovali, in se jej posmehovali. „Da le more tako živo lagati“, dejali so, „da si le more kaj takega izmisliti!“

Pa res! Pojdi drugam praviti take reči, ne pa v Ljubljano!

Politične stvari.

Nemci in Čehi.

Ako pride popolnem nepristransk ptujec v avstrijsko deželo, v kateri bivata nemški in slovanski narod drug poleg drugega v pravi bratovski prijaznosti, brezpogojno družéča se osebno, v družinah, društvih, v vedno vzajemnem prometu, temu zdela se bodo nerazumljiva poročila, kakoršna se berejo pogostoma v nekaterih nemških časnikih — o nestrpljivem sovraštvu med Nemci in Slovani. — Poročila taka zadevajo one dežele, v katerih bivajo poleg Slovencev ali Čehov tudi Nemci.

Da ne bode kedo sodil, da so nam na misli vsi Nemci ali Nemci sploh, kedar govorimo o takem počenjanji izrastkov nemškega rodu ali janičarjev slovanskih, izrečemo tukaj uže naprej, da nam še na misli ni očitane izrekatí nasproti narodu nemškemu ali pa onim zastopnikom, ki vedó in priznajo, da se mora priznati tudi drugim narodom, kar se zahteva po pravici za-se.

Slovenec dobro imenuje one vrste kukavice „nemčurje“, to so kaljiveci miru med Slovenci in Nemci na Kranjskem, slovenskem Štajarskem, Koroškem in Primorskem.

Zadnje dni pokazali pa so svoje mojsterstvo v obrekavanji, sumničenji in žaljenji českega naroda vsi nemško-liberalni listi iz Českega in z Dunaja. Sošli so se bili namreč nemški turnarji iz velike okolice v skoraj čisto českem Kraljevem Dvoru. Vsled izživljajočega vedenja turnarjev vtrgala se je českemu prebivalstvu potrpežljivost in nekateri česki rokodelci posegli so lastnoročno med turnarje tako, da je nastalo nekaj praske.

Zdaj pa je bil ogenj v strehi. Po vsem svetu in na vse rogove trobila je Weitloff-Knotzova svojat, da se na Českem uže Nemci celó pobijajo, ves Izrael po nemških časnikih začel je kričati zoper česki narod, zoper cesarskega namestnika Krausa in zoper vlado Taaffejevo, kakor bi bil uže res sodnji dan nastal za Nemce.

Enak nastal je po kriku kranjskih nemčurjev svoj čas, ko je nekaj ljubljanskih fantalinov v turnarski noši peté pokazalo razdraženim kmetskim fantom na Jančjem. Tudi takrat moral bi bil svet misliti, da Slovenci na Kranjskem Nemce kar žive derejo.